

VÅLD MOT NÄRSTÅENDE

Annika Eriksson, Klara Hradilova Selin och Olle Westlund

Sammanfattning

I detta kapitel beskrivs omfattningen och utvecklingen av våld mot närstående under 2000-talet. Såväl våld mot kvinnor som våld mot män samt likheter och skillnader i utsattheten mellan könen diskuteras. Även övergripande förändringar vad gäller våld mot närstående belyses. Det gäller exempelvis anmälningsbenägenhet och erfarenheter av möten med polis och rättsväsendet. Det är aspekter som på olika sätt kan sägas utgöra indikatorer på förändringar i samhällets bemötande och hantering av våld i nära relation. I denna del fokuseras det något tydligare på våld mot kvinnor i nära relationer.

Resultaten ger en samstämmig och till stora delar positiv bild av utvecklingen. Våldet mot närstående ligger på en stabil nivå enligt uppgifter om självrapporterad utsatthet. Antalet anmälningar om våld har däremot ökat kontinuerligt under hela 2000-talet. Enligt Brås Nationella trygghetsundersökning¹³³ (NTU) är det anmälningsbenägenheten vid våld mot närstående som ökar, snarare än det faktiska våldet. Förtroendet för polisen bland samtliga tillfrågade i NTU, men i synnerhet bland kvinnor och män utsatta för våld mot närstående, har också ökat. De som anmält våldet till polisen uppger också i högre grad än tidigare att de haft positiva erfarenheter av polisen. Samtidigt har andelen utsatta som rapporterar att de haft behov av stöd som inte fanns att tillgå minskat.

Resultaten tyder på att de omfattande satsningar som på senare år ägnats åt att bekämpa våld mot kvinnor har gett vissa resultat. Även våld mot män har börjat uppmärksammas och NTU visar att en allt större andel män som utsätts för våld mot närstående har ett högt förtroende för polisen. Samtidigt finns det utsatta för våld mot närstående som uppger att de inte anmält med hänvisning till bristande förtroende för polis och rättsväsendet liksom utsatta som saknat stöd och hjälp som inte funnits att tillgå. Det är önskvärt att förtroendet för polisen och

¹³³ För mer information om NTU, se *NTU 2011 – om utsatthet, trygghet och förtroende* (Brå 2012a) samt *NTU 2011, teknisk rapport* (Brå 2012b).

rättsväsendet som helhet förstärks ytterligare och att behoven av stöd och hjälp i högre grad kan tillgodoses. Det ökar också chanserna till att utsatta medverkar aktivt i den följande rättsprocessen. Därigenom kan rättssäkerheten och effektiviteten inom rättsväsendet höjas.

Inledning

Våld i nära relationer är ett angeläget och mångfasetterat samhällsproblem, som berör flera aktörer. Sedan ett antal år har detta våld uppmärksamrats allt mer i den samhälleliga debatten och en mängd åtgärder har vidtagits. En milstolpe i arbetet i sammanhanget är Kvinnovaldscommissionens betänkande *Kvinnofrid* (sou 1995:60) och den därpå följande *Kvinnofridspropositionen* (prop. 1997/98:55). Dessa utgör startpunkten för ett samlat arbete i Sverige som sträcker sig över flera olika samhällssektorer: rättsväsendet, socialtjänsten, hälso- och sjukvården, frivilligrörelsen med mera. Även lagstiftningen påverkades i och med ovan nämnda arbeten. I brottsbalken infördes lagen om grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning år 1998. En särskild paragraf (då 8 a § socialtjänstlagen (1980:620) och nu 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453)) infördes i socialtjänstlagen som explicit framhåller socialnämndens ansvar för att bistå våldsutsatta kvinnor.¹³⁴ Insatserna har framförallt fokuserat på *mäns våld mot kvinnor i nära relationer*; det vill säga då kvinnor blir utsatta för våld av en man de lever eller har levt tillsammans med. Med tiden har dock våld i nära relation kommit att omfatta flera typer av relationer och särskilda grupper lyfts i olika sammanhang fram: våld i samkönade relationer, våld mot män, hedersrelaterat våld, våld mot kvinnor med missbruksproblematik, våld mot kvinnor med funktionshinder och så vidare. I olika sammanhang används också begreppet våld mot närstående.¹³⁵

I detta fördjupningskapitel redovisas resultat från den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) och den officiella kriminalstatistiken om våld mot närstående. Ett primärt syfte är att beskriva omfattningen av detta våld och utvecklingen över tid, framförallt under perioden 2000–2011. I denna del beskrivs såväl våld mot kvinnor som våld mot män och likheter och skillnader i utsattheten mellan könen diskutera-

¹³⁴ Bestämmelsen har skrivits om ett antal gånger, och omfattar nu även brottsoffer generellt samt barn som bevittnar våld i hemmet.

¹³⁵ Begreppet närstående används bland annat i ett antal författningar, exempelvis i rättegångsbalken, konkurslagen, föräldrabalken och sekretesslagen. I brottsbalken förekommer begreppet närstående på ett ställe, i bestämmelsen om grov fridskränkning (BrB 4 kap. 4 a § 1 stycket).

ras. Ett annat syfte är att med utgångspunkt i datakällorna spåra några relevanta övergripande förändringar under samma tidsperiod. Det gäller exempelvis anmälningsbenägenheten och de utsattas erfarenheter av möten med polis och rättsväsendet. Det är aspekter som på olika sätt kan sägas utgöra indikatorer på förändringar i samhällets bemötande och hantering av våld i nära relation. I denna del fokuseras det något tydligare på kvinnors utsatthet, jämfört med mäns. Det beror på att våld mot närstående män är ett mindre undersökt fenomen. I avslutning till redovisningen av resultaten reflekteras det också om hur de olika empiriska materialen förhåller sig till varandra och i relation till det som mäts.

Vilka uppgifter angående våld mot närstående finns i NTU och kriminalstatistiken?

Hur våld mot närstående benämns, vad de ovan beskrivna begreppen innefattar och hur de uppfattas, vilka begrepp som används av vem och i vilka situationer är en intressant och relevant fråga i sig och som förtjänar en egen studie. I det här kapitlet berörs denna begreppsfråga mer kortfattat, då begreppen synliggörs på olika sätt i de empiriska material som används.

NTU har genomförts varje år sedan 2005. I undersökningen telefonintervjuas ett stort antal personer om sin utsatthet för brott, trygghet och förtroende för rättsväsendet. Bland annat efterfrågas erfarenheter av att ha blivit utsatt för olika typer av våld. De som uppger att de under det senaste kalenderåret blivit utsatta får också frågan om gärningspersonen var helt okänd, bekant eller närstående. Det är intervjupersonen som här själv definierar vad som ingår i begreppet närstående. I de fall den intervjuade uppger att gärningspersonen är en närstående eller en nära bekant, ställs ytterligare följdfrågor om vem personen var, exempelvis en partner eller en familjemedlem. Utsatthet av partner eller före detta partner är vad som i olika kontext ofta refereras till som relationsvåld eller våld i nära relation.

I den officiella kriminalstatistiken finns uppgifter om hur många brott som anmäls, hur många personer som misstänks och hur många ärenden som klaras upp. I det här sammanhanget är det några typer av brott som är särskilt relevanta.

Dels finns det uppgifter om *grov fridskränkning* och *grov kvinnofridskränkning*.¹³⁶ I brottsbalken är det endast i anslutning till dessa som begreppet närstående förekommer. Det är således endast för dessa

¹³⁶ Det som skiljer grov kvinnofridskränkning från grov fridskränkning är att målsäganden måste vara en kvinna och att målsäganden och den misstänkte någon gång varit gifta eller någon gång bött ihop under äktenskaplika förhållanden. Sett till vilka gärningar som ingår i brottstyperna och vilka påföljder som kan bli aktuella finns inga skillnader (se vidare prop. 1997/98:55).

två brottstyper man utifrån själva brottet kan få information om denna typ av våld.

Det finns också uppgifter om *misshandel* mot kvinna respektive mot man. Dessa brott delas vidare in i fyra olika kategorier när polisen registrerar dem: huruvida offret var bekant eller obekant med gärningspersonen och huruvida misshandeln ägde rum inomhus eller utomhus. Kategorin »misshandel inomhus mot kvinna av bekant« har länge använts för att få en bild av just våld mot kvinnor i nära relation, även om kategorin i såväl teorin som i praktiken kan innefatta våld av personer som kvinnan inte har en nära relation till.

Sedan 2008 finns det även särskilda brottskoder för *misshandel i nära relation* för både kvinnor och män. Definitionen är att offret och gärningspersonen är eller har varit gifta eller sammanboende under äktenskapsliknande förhållanden eller, utan att bo tillsammans, har gemensamma barn. Dessa uppgifter redovisades på helårsbasis i kriminalstatistiken för första gången år 2009. En genomgång som gjorts på Brå där anmälningar om misshandel mot bekant och mot närstående granskats uppdelat på kön visar dock att det finns brister i hur polisen använder de olika brottskoderna. Grunden till dessa felregistreringar kan spåras till en mer extensiv tolkning än vad definitionen avser (Brå 2012c).

De ovan beskrivna brottskoderna och frågeställningarna i NTU utgör i detta sammanhang operationaliseringar av våld i nära relation för att få ett grepp om dess omfattning och utveckling. Däremot är dessa beskrivningar knappast en helt korrekt och fullödlig beskrivning av det våld som kvinnor och män utsätts för. Den verklighet förmår dessa datakällor inte fånga.

Utsattheten i empirin

Nedan redovisas uppgifter från NTU och kriminalstatistiken. Vad gäller NTU fokuseras här för det första på antalet personer som uppgett att de blivit utsatta för våld mot närstående. Här redovisas ett sammanfattat mått, där misshandel, sexuellt våld, hot och trakasserier ingår. Även utvecklingen sedan 2005 beskrivs utifrån detta material. Med hjälp av följdfrågor i NTU beskrivs för det andra även ytterligare några aspekter. Det gäller bland annat om våldet är anmält, hur de som anmält upplevde sin kontakt med polisen och i förekommande fall skälen till att inte anmäla. Här ingår också en redovisning av svar kring vilka behov av stöd de haft i samband med brottet.

Den officiella kriminalstatistiken används för att belysa antalet anmälda brott som gäller våld i nära relation enligt tidigare beskrivning av olika brottskoder. Även utvecklingen av den anmälda misshandeln under det senaste decenniet lyfts fram.

Förutom dessa två empiriska material redovisas också vissa upp-

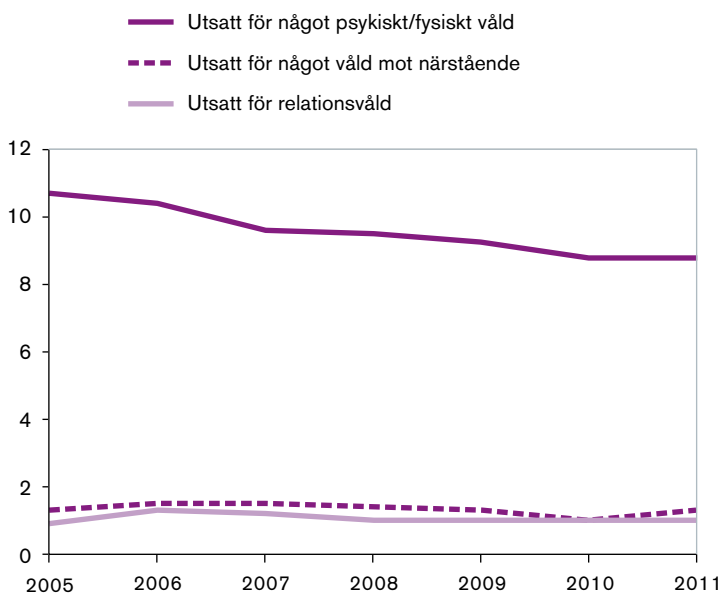
gifter från de frivilligorganisationer som möter personer (framförallt kvinnor) som utsatts: Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund (SKR), Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Brottsofferjourernas Riksförbund (BOJ) samt ett par nedslag i kommunala Kriscentrum för kvinnors verksamhet. Dessa uppgifter kan användas för att komplettera bilden av förändringar i utsattheten.

Det råder samstämmighet kring att frågeundersökningar likt NTU är en mer pålitlig datakälla än kriminalstatistik, framförallt vid studier av omfattning och utveckling av brott med stort mörkertal, vilket är fallet vid exempelvis våld mot närstående. Frågeundersökningar om brott har dock sina begränsningar. Intervjupersoner kan exempelvis inte alltid förväntas svara sanningsenligt på känsliga frågor. De mest utsatta deltar dessutom mer sällan i intervjuer. Givet att dessa felkällor är konstanta över tid är dock självrapporterad utsatthet en relativt stabil källa för att studera utvecklingen. Kriminalstatistiken å sin sida fångar upp de grövre våldshändelserna men inte de lindrigare där anmälningsbenägenheten är mindre. Utöver förändringar i befolkningens benägenhet att anmäla brott påverkas kriminalstatistiken av faktorer som lagändringar och rättsväsendets registreringsrutiner i stort. Anmälda brott respektive självrapporterad utsatthet är därmed olika typer av källor som i stor utsträckning kompletterar varandra.

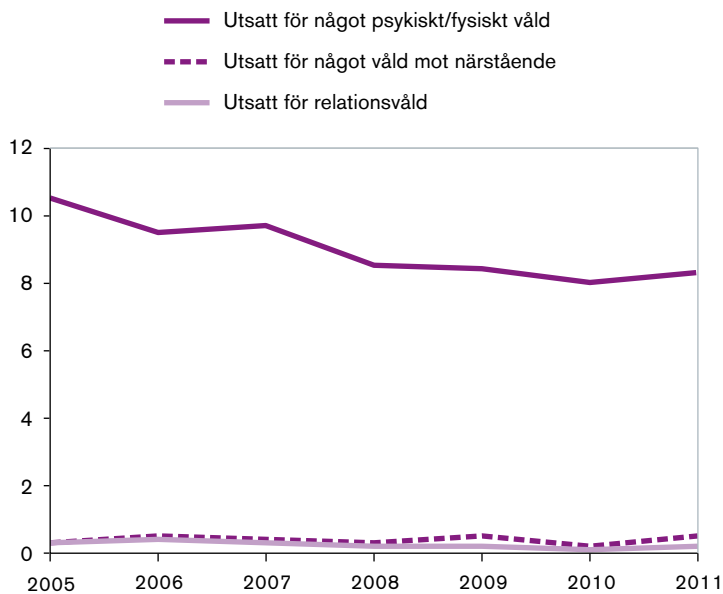
Utsatthet för våld mot närstående enligt NTU

Enligt den senaste omgången av NTU (Brå 2012a), som mäter utsattheten år 2011, har 1,3 procent av kvinnorna varit utsatta för våld mot närstående. Motsvarande siffra för männen är 0,5 procent. Som våld definieras här misshandel, sexuellt våld, hot och trakasserier – det vill säga både fysiskt och psykiskt våld. När ingen hänsyn tas till relationen till gärningspersonen, uppger i stort sett lika många kvinnor som män att de blivit utsatta (figur 1 och 2). Andelen kvinnor utsatta för våld mot närstående är dock cirka tre gånger så stor (mellan 1,1 och 1,5 procent) jämfört med andelen män (0,2–0,5 procent). Det är sannolikt en underskattning som delvis kan relateras till att NTU fångar upp ett begränsat spektrum av våldsamma handlingar.¹³⁷ Det är troligt att lindrigare våld som hot eller knuffar, kanske även en örfil av en närstående, inte alltid rapporteras i undersökningen på grund av att dessa händelser inte uppfattas som tillräckligt allvarliga (Brå 2009). Studier visar också att mäns våld mot kvinnor i nära relation oftare är grövre och uppre-

¹³⁷ Frågan om misshandel lyder: »Slog, sparkade eller utsatte någon dig för någon annan typ av fysiskt våld, så att du skadades eller så att det gjorde ont under förra året?«

Figur 1. Andelen kvinnor utsatta för misshandel, sexuellt våld, hot eller trakasserier, åren 2005–2011. Procent. Källa: NTU.

Figur 2. Andelen män utsatta för misshandel, sexuellt våld, hot eller trakasserier, åren 2005–2011. Procent. Källa: NTU.

pat än det våld som män utsätts för av kvinnor i nära relation (se till exempel Brå 2009; Socialstyrelsen 2009).

NTU visar samtidigt på en minskning i den totala utsattheten för våld under de senaste åren. Denna utveckling kan främst förklaras av en minskning i andelen personer, i synnerhet män, som uppger sig ha blivit trakasserade. Beträffande våld mot närstående är de faktiska nivåerna visserligen mycket låga men förefaller vara stabila över tid.

Som figur 1 och 2 visar utgör våld mot närstående en liten andel av allt våld som kvinnor och män uppger att de utsatts för. I de flesta fall är förövaren en bekant eller en för den utsatte helt okänd person. Våld mot närstående respektive relationsvåld är det minst vanliga men underrapporteras troligen i störst utsträckning och de redovisade nivåerna är därmed förmodligen en underskattning av hur många som utsätts för denna typ av våld. Särskilt bland män kan underskattningen vara omfattande (Brå 2009). Samtidigt tyder mycket på att kvinnor oftare än vad som vanligtvis uppmärksammas utsätts för annat våld, inte sällan i samband med sitt yrkesutövande. Yrkesrelaterat våld är också den typen av våld mot kvinnor som förefaller öka mest under 2000-talet (se vidare kapitlet om Misshandel samt Brå 2008a; Wikman 2012).

Det framgår vidare av figur 1 och 2 att relationsvåld, det vill säga våld av före detta eller nuvarande partner, står för den absoluta majoriteten av det som de intervjuade refererar till som våld mot närstående (vad som menas med »närstående« specificeras inte närmare i samband med frågan, som tidigare nämnts). Överlappningen är särskilt påtaglig bland män, det vill säga de män som uppger sig ha blivit utsatta för våld mot närstående har nästan alltid blivit det av sin nuvarande eller före detta partner. Även bland kvinnor kan man, med utgångspunkt i denna analys, i stort sett sätta ett likhetstecken mellan våld mot närstående och relationsvåld. Cirka en tiondel av kvinnorna har uppgett någon annan än partner som förövaren (en annan familjemedlem eller nära vän).¹³⁸ På grund av att skillnaden i utsatthet för våld mot närstående respektive relationsvåld är mycket liten i NTU kommer analysen fortsättningsvis att koncentrera sig på våld mot närstående och i det här sammanhanget vara liktydigt med relationsvåld.

¹³⁸ De som i NTU svarade »ja« på screeningfrågorna angående utsatthet för olika typer av brott fick sedan besvara ett uppföljningsformulär där de skulle beskriva upp till tre händelser per brottstyp, bland annat avseende relation till gärningspersonen. Det innebär att »utsatta för våld mot närstående« och »utsatta för relationsvåld« inte är två ömsesidigt uteslutande kategorier utan det kan förekomma personer som blivit utsatta för både våld av partner och, i en annan händelse, för våld av en annan närstående. Dessa personer räknas i så fall som utsatta för relationsvåld.

Anmälda fall av våld i nära relationer

Allt fler anmälningar om relationsvåld mot kvinnor

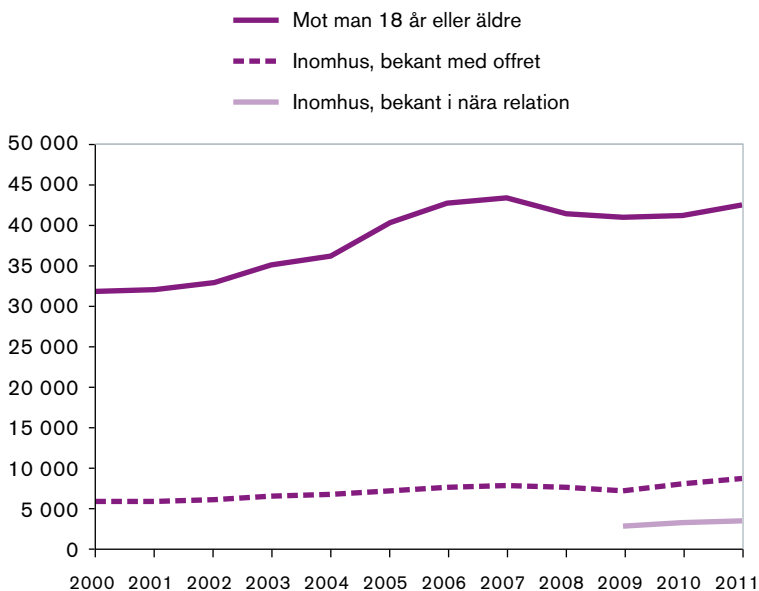
När det gäller statistiken över anmälda våldsbrott har, som tidigare nämnts, *misshandel inomhus, bekant med offret* länge varit den kategori som använts som den närmaste indikatorn på våld mot närstående. Sedan 2009 finns dock en särskild brottskod för misshandel mot personer 18 år eller äldre, inomhus, bekant med offret *i nära relation*, där nära relation specificeras till att förövaren ska vara en nuvarande eller tidigare partner.¹³⁹

I figur 3 och 4 samt i tabell 1 visas förändringar i antalet anmälda misshandelsbrott mot kvinnor respektive män totalt sett i jämförelse med de aktuella underkategorierna. Antalet anmälningar har ökat mer eller mindre kontinuerligt under hela 2000-talet, oavsett typ av våld. Det är som synes fler anmälningar rörande misshandel mot en man än mot en kvinna som rapporteras till polisen. Samtidigt utgör just misshandel inomhus av bekant en betydligt högre andel av allt anmält våld mot kvinnor (cirka 60 procent jämfört med en femtedel bland män). Antalsmässigt är det dubbelt så många anmälningar av misshandel inomhus av bekant som riktar sig mot en kvinna.

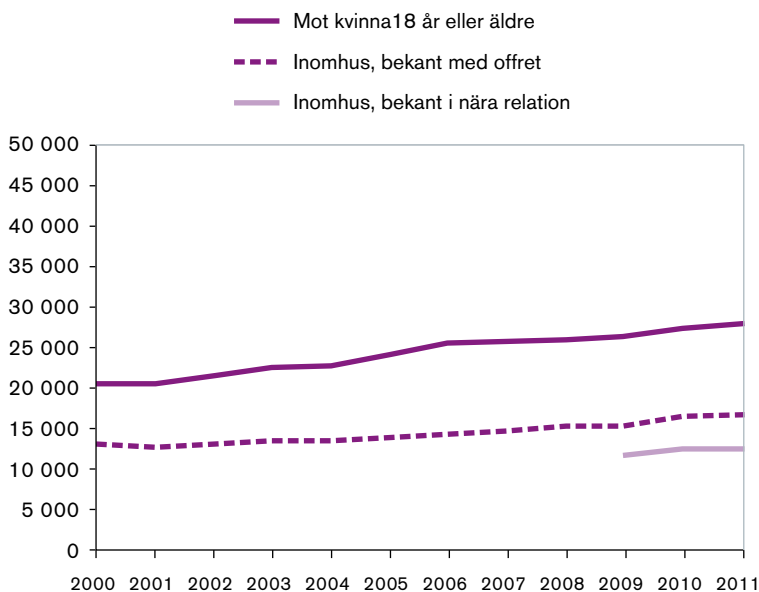
Tabell 1. Antal anmälningar av misshandel mot man respektive kvinna 18 år eller äldre, efter relation till förövaren, åren 2009–2011. Källa: Kriminalstatistiken.

	2009		2010		2011	
	n	%	n	%	n	%
Mot kvinna 18 år eller äldre, totalt	26 261	100	27 312	100	27 972	100
Inomhus, bekant med offret	15 183	58	16 330	60	16 695	60
Inomhus, bekant i nära relation	11 605	44	12 422	45	12 471	45
Mot man 18 år eller äldre, totalt	40 910	100	41 317	100	42 433	100
Inomhus, bekant med offret	7 267	18	8 149	20	8 595	20
Inomhus, bekant i nära relation	2 879	7	3 170	8	3 373	8

¹³⁹ Som tidigare nämnts finns dock vissa brister i kvaliteten som gör att brottskoden lämpar sig mindre väl för att beskriva omfattningen, och mer väl för att beskriva utvecklingen.

Figur 3. Antal anmälningar av misshandel mot man, 18 år eller äldre, efter relation till förövaren, åren 2000–2011. Källa: Kriminalstatistiken.

Figur 4. Antal anmälningar av misshandel mot kvinna, 18 år eller äldre, efter relation till förövaren, åren 2000–2011. Källa: Kriminalstatistiken.

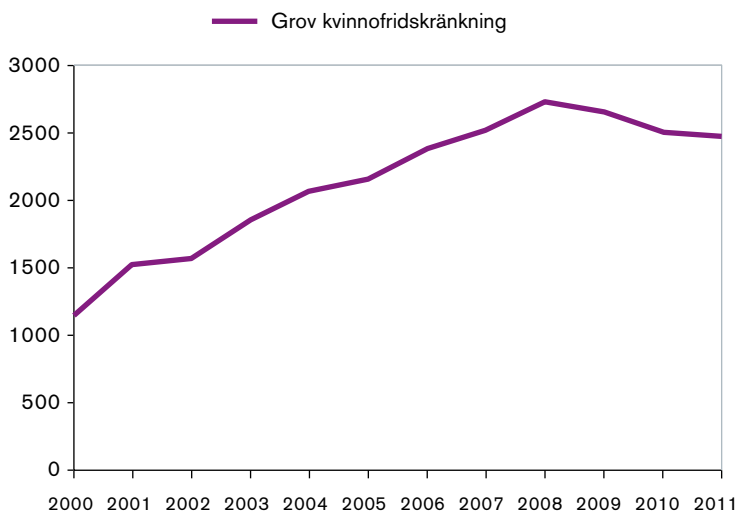
Skillnaden mellan könen är ännu tydligare när det kommer till den nya brottskoden som gäller misshandel i nära relationer. Den motsvarar närmare hälften (cirka 45 procent) av all anmäld misshandel mot kvinnor men enbart 8 procent av den misshandel som män anmäler (tabell 1). Polisrapporterat våld i nära relation riktat mot kvinnor är fyra gånger vanligare än våld i nära relation mot män även i absoluta antal. Troligen är dessa resultat dock överskattningar, särskilt för männen, eftersom brottskoderna har visat sig inte alltid användas på rätt sätt.

Grov kvinnofridskränkning

Brottstypen grov kvinnofridskränkning syftar till att särskilt synliggöra och rättsligt hantera när kvinnor upprepade gånger utsätts för både psykiskt och fysiskt våld av en nuvarande eller tidigare partner. Som framgår av figur 5 har anmälningar av dessa brott ökat stadigt fram till år 2008, för att därefter minska något.

Vad minskningen under de senaste åren beror på är oklart. Däremot är det rimligt att den tydliga ökningen under perioden innan i alla fall delvis speglar polisens registreringsrutiner som under ett antal år behöver etableras när en ny kategori av brott tillkommer. Det kan med andra ord dröja innan anmälda händelser av en ny typ konsekvent och vid samtliga myndigheter registreras i linje med föreskrifterna.

Om den minskande trenden håller i sig de närmaste åren finns det dock all anledning att anta att den indikerar mer än enbart föränd-

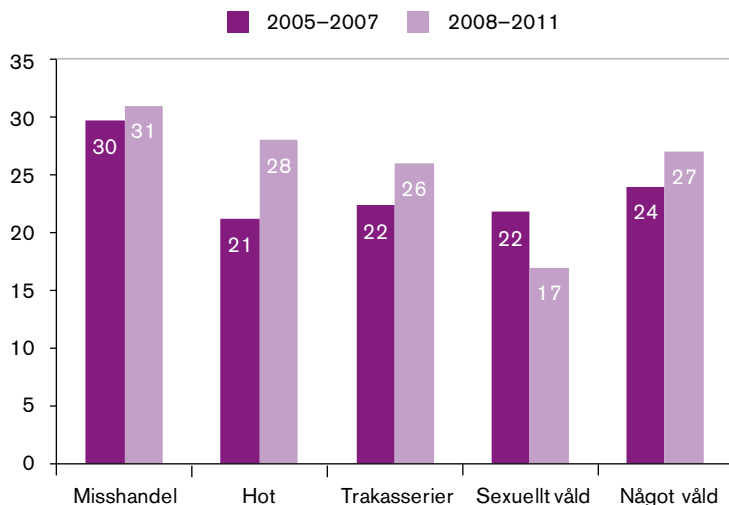
Figur 5. Antal anmälningar av grov kvinnofridskränkning, åren 2000–2011.
Källa: Kriminalstatistiken.

ringar i polisens registreringsrutiner. Med tanke på de omfattande satsningar som under de senaste åren gjorts i frågan om hantering av våld mot kvinnor är det inte en helt oväntad utveckling. Om mäns våld mot kvinnor minskar så är det inte otänkbart att det i första hand märks i samband med upprepad utsatthet av den typ som grov kvinnofridskränkning är avsedd att beskriva. Våld i nära relation, inte minst mot kvinnor, har de senaste åren synliggjorts i den samhälleliga debatten och informationen och möjligheterna till stöd har successivt utvecklats. Det är möjligt att allt fler kvinnor väljer att sätta en gräns i ett tidigare skede och inte tolerera våld som tenderar att upprepas. Enstaka händelser kan däremot vara svårare att förebygga och ändra attityderna kring.

Anmälningbenägenheten ökar

I samband med den anmälda våldsbrottligheten mot närstående är det samtidigt viktigt att uppmärksamma den grad i vilken brott kommer till polisens kännedom genom anmälan. Det faktum att den självrapporterade utsattheten är stabil över tid enligt NTU samtidigt som anmälningarna fortsätter att öka (undantaget grov kvinnofridskränkning) tyder på att benägenheten att polisanmäla våld mot närstående har ökat.

Utifrån NTU kan man studera och jämföra anmälningbenägenheten mellan några olika typer av våld som har sin motsvarighet i kri-

Figur 6. Andel anmälda händelser av våld mot närstående (misshandel, sexuellt, våld, hot samt trakasserier), åren 2005–2007 och 2008–2011. Procent. Källa: NTU.

minalstatistiken (misshandel, hot, trakasserier och sexuellt våld, men inte grov kvinnofridskränkning). De intervjuade som uppger att de utsatts för något av detta, får också svara på frågor kring anmälan. Som framgår av figur 6 är det misshandelshändelserna som anmäls oftast (närmare en tredjedel). Den lägsta andelen anmälda händelser avser sexuellt våld (omkring en femtedel).

I figuren framgår även att andelen händelser som enligt de svarande har anmälts avseende våld mot närstående har ökat något totalt sett under den senaste treårsperioden, från 24 till 27 procent. Ökningen gäller samtliga studerade brottstyper förutom händelser av sexuellt våld.

Omständigheter som kan påverka huruvida brott anmäls eller inte

Enligt NTU är det något vanligare att kvinnor anmäler våld i nära relationer jämfört med annat våld medan motsatsen gäller män (tabell 2, se även Brå 2008b).¹⁴⁰ En dryg fjärdedel (27 procent) av de olika våldshändelserna gentemot närstående kvinnor samt våld av annan mot män har anmälts enligt de svarande. I de två övriga kategorierna, våld mot män av närstående och våld mot kvinna av annan, är andelen anmälda händelser något lägre (en femtedel).

Våldet i nära relationer är oftast grövre än exempelvis yrkesrelaterat våld, vilket kan vara en förklaring till att det anmäls i högre grad (Brå 2008b; Fanslow och Robinson 2010). Omvänt gäller för utsatta män att de i högre grad anmäler våld av annan och att detta våld oftare är grövre, exempelvis i form av gatuvåld av obekant, än av närstående (Heiskanen och Ruuskanen 2011).

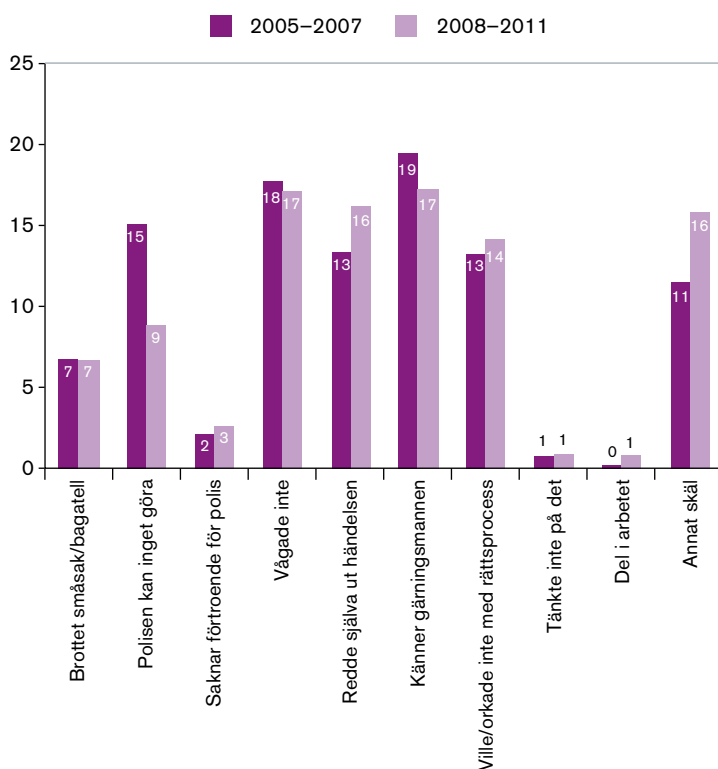
Tabell 2. Andel anmälda händelser i förhållande till den utsattas kön, åren 2005–2011. Procent. Källa: NTU.

	Våld mot närstående	Våld av annan
Kvinnor	27	21
Män	23	27
Totalt	26	24

¹⁴⁰Det finns dock en begränsning i uppgifterna ur NTU eftersom varje person får rapportera in max tre händelser av en brottstyp. Det innebär att uppgiften om anmälda händelser kan vara en överskattning eftersom våld i nära relation kan röra sig om en serie händelser och det är troligt att man berättar om de anmälda händelserna i första hand.

En annan möjlig förklaring till att det enligt NTU är vanligare bland kvinnor att anmäla våld mot närstående än våld av andra, är att kvinnor som i NTU uppger att de utsatts för sådant våld tenderar att vara personer som redan kommit över tröskeln att definiera dessa händelser som brott och vill berätta om dessa. Det är alltså sannolikt att andelen som valt att anmäla brott till polisen i större utsträckning än andra är villiga att beskriva sina erfarenheter i en intervjusituation. Självrapporteringsstudier kan därför överskatta andelen personer som anmäler närståendevåld till polisen (Brå 2009).

Relationen till förövaren kan vara en viktig omständighet vid valet att anmäla ett brott till polisen eller inte. Det nämns ofta i sammanhang då våld mot närstående diskuteras att anmälningsbenägenheten är lägre då gärningspersonen står offret nära. Detta är emellertid svårt att visa empiriskt och forskningsresultaten är inte entydiga (Brå 2008b, 2008c; Felson m.fl. 2002). Felson m.fl. pekar också på att forskning kring detta framförallt har fokuserat på hindrande faktorer när det gäl-

Figur 7. Skäl för kvinnor att inte anmäla händelser om våld mot närstående till polisen, åren 2005–2007 och 2008–2011. Procent. Källa: NTU.

ler anmälningar av relationsvåld. Dessa forskare menar på att det även kan finnas faktorer som verkar i motsatt riktning, som gör att denna typ av våld är särskilt angeläget att rapportera. Det kan exempelvis röra sig om behov av skydd och upplevelsen av att detta våld är allvarigare.

För den enskilda individen sker beslutet att anmäla brott på basis av en rad av olika skäl, ibland mot bakgrund av rationella överväganden i den konkreta situationen (Brå 2008b). Det är därför relevant att diskutera olika omständigheter som kan vara aktuella vid våldsbrott mot närstående. NTU kan här tjäna som en utgångspunkt eftersom de intervjuade också svarar på frågor kring varför självrapporterad utsatthet *inte* anmäls till polisen (figur 7). I denna analys ingår bara kvinnor. Motsvarande analys angående män som utsatts för våld mot närstående är inte möjlig, då antalet är alltför litet för att dela in de utsatta i fler underkategorier (det vill säga anmält till polis eller inte). Samtidigt är det sannolikt att kvinnors och mäns skäl att avstå från en anmälan skiljer sig åt, vilket är anledningen att inte redovisa dessa uppgifter könsneutralt. Samtliga analyser som förutsätter att någon kontakt med polis har skett – eller uteblivit – kommer därför enbart att omfatta svar från kvinnor.

Att man »*känner gärningspersonen*« är enligt NTU det enskilt vanligaste alternativet som kvinnor utsatta för våld mot närstående anger som en anledning till att inte ha anmält händelsen till polisen.¹⁴¹ Samtidigt har det skett en liten minskning i andelen kvinnor som uppger detta skäl och det är på senare tid lika vanligt att inte anmäla våld mot närstående för att man 'inte vågade' och nästan lika vanligt som att parterna 'redde själva ut händelsen'. Samtidigt är det viktigt att lyfta fram att andelen som uppger att 'polisen kan inget göra' som ett skäl att inte anmäla har halverats vid en jämförelse av de två tidsperioderna 2006–2008 respektive 2009–2011. Avsaknad av förtroende för rättsväsendet och polis är mycket sällan ett skäl till att avstå från anmälan.

Som nämnts tidigare anmäls grövre brott oftare till polisen. Som framgår av figur 7 har det emellertid inte skett några förändringar i andelen händelser av våld mot närstående som ansetts vara allt för bagatellartade för att anmälas till polisen (»*brottet småsak/bagatell*«), och inte heller när det gäller händelser som man inte *tänkte på att anmäla*. Däremot har andelen händelser som man uppger ha *rett ut själv* ökat

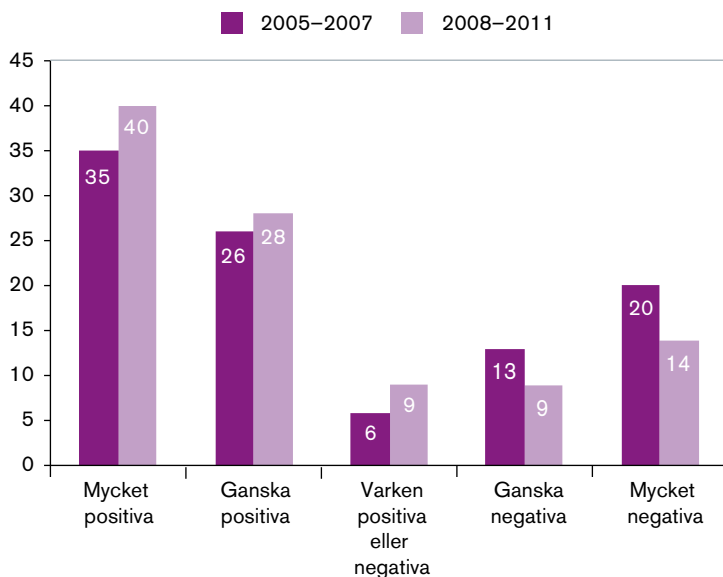
¹⁴¹ Detta kan tyckas stå i motsats till det tidigare redovisade NTU-resultatet att det är vanligare att kvinnor anmäler våld mot närstående än av annan. Det kan emellertid röra sig om utsatta kvinnor som befinner sig i två olika situationer: å ena sidan kvinnor som kommit över tröskeln för anmälan och som därför uppger utsatthet i en frågeundersökning, å andra sidan kvinnor som uppger utsatthet i en anonym frågeundersökning men som inte tagit steget att anmäla. Att anmäla utsatthet för polisen kan uppfattas få större konsekvenser än att anonymt uppge utsatthet i en frågeundersökning.

under perioden. Det kan tyda på att en del av händelserna, trots den generellt ökade anmälningsbenägenheten, något oftare betraktas som hanterbara utan att involvera polisen.

Benägenheten att anmäla kan också, som tidigare berörts, hänga samman med hur man ser på brottet och vad man vill uppnå i förhållande till gärningspersonen. Detta kan exempelvis vara särskilt aktuellt då parterna har gemensamma barn eller då de känslomässiga banden till gärningspersonen är starka (Fanslow och Robinson 2010). Viljan att anmäla kan även påverkas av vad man befarar kan bli konsekvenserna och detta kan också antas variera mellan olika grupper av utsatta. Konsekvenser av anmälan kan exempelvis upplevas som särskilt allvarliga i de fall man har tidigare negativa erfarenheter av rättsväsendet. Inom samkönade relationer undviks ibland anmälan till polis om våld av rädsla för de sociala konsekvenserna av att våldet blir känt. I en av få svenska studier på detta område har det visat sig att anmälningsgraden är betydligt lägre vid samkönat våld mot närstående. Av 349 intervjuade personer utsatta för våld i samkönade relationer hade endast sex procent gjort en anmälan (Holmberg och Stjernqvist 2008). Samtidigt finns det studier som pekar mot att våld mot närstående är ungefär lika vanligt i samkönade relationer som i heterosexuella, liksom att polis är mindre benägna att agera i andra relationer än i de med en manlig misstänkt och en kvinnlig målsägande (Brown och Groscup 2009).

Erfarenheter av och synen på rättsväsendet bland utsatta för våld mot närstående

Att utsatta för brott anmäler till polisen är många gånger en förutsättning för att en rättsprocess ska kunna inledas. Brottsoffrens medverkan i såväl utredningar som i domstolsförhandlingar har också betydelse för rättsväsendets förmåga att fungera och fullgöra sin uppgifter. Flera av de här relevanta brotten (till exempel misshandel) faller också under allmänt åtal. Det innebär att polisen måste ta upp anmälan och inleda en förundersökning när den får kännedom om brottet. Polisen är skyldig att utreda brottet, även när den som blivit utsatt inte önskar det. Åklagare kan också väcka åtal oberoende av målsägandens inställning. För att öka rättsväsendets möjligheter att utreda brott och väcka åtal är det av stor betydelse hur brottsoffer upplever rättsprocessen och att de medverkar i den. Positiva erfarenheter kan också öka sannolikheten att vända sig till polisen igen ifall man på nytt utsätts för brott.

Figur 8. Erfarenheter av polisen bland kvinnor utsatta för våld mot närstående och som gjort anmälan, åren 2005–2007 och 2008–2011. Procent. Källa: NTU.

Allt fler kvinnor positiva till kontakterna med polisen

Att anmälningarna om våld mot närstående ökar, samtidigt som den självrapporterade utsattheten ligger på en oförändrad nivå, tyder på att benägenheten att anmäla har ökat. I vilken mån detta hänger samman med en ökande andel kvinnor¹⁴² som uppger att de haft positiva erfarenheter av polisen kan inte säkert slås fast. Men det är ändå värt att notera att andelen kvinnor som haft mycket negativa erfarenheter närmast har halverats och detta kan rimligtvis bidra till en aktiv medverkan i rättsprocessen. Denna påtagliga utveckling framgår av figur 8.

Sammantaget pekar flera faktorer på att kvinnor utsatta för våld mot närstående i allt högre utsträckning upplever det som meningsfullt att kontakta polisen: Erfarenheterna av kontakter med polisen är allt oftare positiva, anmälningsbenägenheten bland kvinnor utsatta för våld mot närstående ökar totalt sett, liksom att man allt mer sällan uppger att polisen ingenting kan göra som skäl för att avstå från att anmäla. Det väcker i sin tur frågan om vad kvinnorna vill uppnå med denna åtgärd.

I en av Brå genomförd enkätstudie riktad till kvinnor utsatta för våld i nära relation (Brå 2008d) visar det sig att det vanligaste skälet

¹⁴² Som tidigare nämnts är antalet män utsatta för våld mot närstående och som haft kontakt med polisen för lågt för en liknande analys.

bakom en anmälan bland de kvinnor som valt att delta i en polisutredning var att »markera för gärningspersonen att beteendet inte var ok«. Detta var också den vanligaste anledningen till anmälan enligt en pilotstudie inom ramen för Polisens nationella brottsofferundersökning, där erfarenheter av kontakter bland utsatta för våldsbrott i nära relation, brott mot frihet och frid samt sexualbrott studerades (RPS 2010).

I Brås studie förekom även kvinnor som visserligen gjort en anmälan mot sin partner men sedan valt att inte delta i polisutredningen. I denna grupp var det vanligaste skälet till anmälan att »förhindra att gärningspersonen utsätter mig för liknande brott och att avbryta en akut våldssituation«. Bland samtliga kvinnor i undersökningen var det endast var fjärde som gjorde anmälan i förhoppning om att gärningspersonen skulle straffas. Det betyder att en fullskalig rättsprocess inte alltid ses som en lösning på den situation kvinnorna befinner sig i, men att en anmälan ibland kan tjäna som en handling med ett betydande symboliskt såväl som praktiskt värde för kvinnorna. Dels som en markering, dels som en åtgärd för att åstadkomma en lättnad i en akut situation och, möjligen, även som ett sätt att få tillgång till andra stöd- och hjälpinsatser.

Det går dock inte att med säkerhet uttala sig om vad det är i kontakterna med polisen som blivit bättre, enligt resultaten ovan. Brå (2010a) har tidigare genomfört en kvalitativ intervjustudie med bland annat kvinnor som utsatts för våld mot närstående. Här ställdes frågor om hur de upplevt kontakterna med olika myndigheter inom rättsväsendet. Intervjuerna innehåller också information om vad kvinnorna upplevde som särskilt viktigt i kontakten med polisen. Centrala teman i intervjuerna var polisens bemötande och information i samband med anmälan och den fortsatta utredningen. Samtalen visade att det är viktigt att polisen visar förståelse för den utsattas situation. Det fanns exempelvis ett önskemål om att informationen anpassas, både innehållsligt och i förhållande till de känslomässiga reaktioner som utsatthet ger upphov till, så att den förstås av den utsatta kvinnan och på så sätt ökar chanserna till en aktivt samarbetande målsägande. Ett annat tema i intervjuerna var behovet av bättre utredningar för att kunna styrka brott och på så sätt undvika att åklagare lägger ned utredningen i brist på bevis. I den tidigare nämnda pilotstudien som polisen genomfört framkom att den aspekt av kontakterna där de utsatta var minst nöjda avsåg just polisens effektivitet (RPS 2010). Däremot var man desto mer nöjd med polisens bemötande, information och tillgänglighet. Kanske har polisen lyckats just med bemötande och information som framhölls som särskilt viktigt bland de intervjuade kvinnorna i Brås studie, men att det återstår en del arbete kring en förbättrad effektivitet.

Ökande förtroende för polisen bland utsatta för närståendevåld

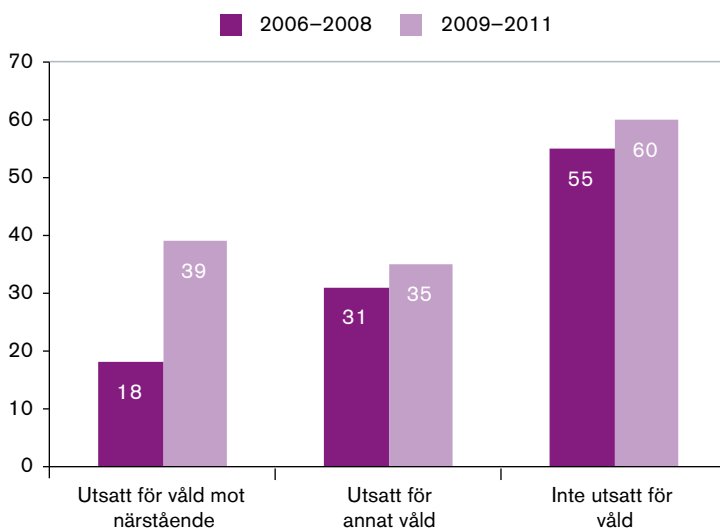
Enligt NTU har förtroendet för polisen ökat för samtliga grupper som studerats här. Vid en jämförelse mellan perioderna 2006–2008 och 2009–2011 beträffande förtroendet för polisen visar det sig att det har ökat såväl bland personer som utsatts för våld som bland personer som inte utsatts för våld.¹⁴³ Särskilt påtaglig är dock ökningen bland personer som uppger att de utsatts för våld mot närstående (figur 9 och 10).¹⁴⁴ Bland såväl kvinnor som män i denna grupp har förtroendet fördubblats.

Tidigare i detta kapitel har den ökade anmälningsbenägenheten bland utsatta för våld mot närstående beskrivits. Det skulle kunna förstås utifrån den ökning i förtroendet för polisen, och särskilt bland män och kvinnor utsatta för våld mot närstående, som här påvisas. En tidigare studie från Brå (2008b) har emellertid visat att det inte finns något direkt samband mellan å ena sidan förtroende för polisen och beslutet att anmäla å den andra när det gäller brott i allmänhet (det vill säga vid en analys av samtliga brottstyper som ingår i NTU). Valet att anmäla brott påverkas i stället av olika och ibland rationella skäl och har diskuterats tidigare i detta kapitel. Däremot finns det enligt tidigare analyser av NTU skäl att tro att det ökade förtroendet åtminstone delvis kan vara en effekt av allt fler positiva erfarenheter av kontakter med polisen (Brå 2010a).

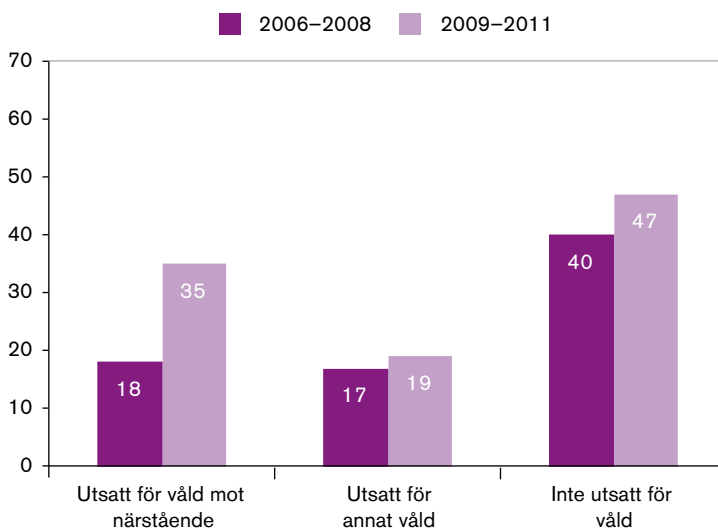
Minskat behov av stöd och hjälp som inte funnits att tillgå jämte en oförändrad självrapporterad utsatthet, en ökad anmälningsbenägenhet, en ökning i andelen positiva erfarenheter av poliskontakter och ett ökat förtroende för polisen har det enligt NTU skett en minskning av andelen kvinnor utsatta för våld mot närstående som uppger att de haft behov av stöd och hjälp som inte funnits att tillgå. Åren 2008–2011 motsvarar denna andel en knapp tredjedel av de till-

¹⁴³ Frågor om utsattheten för brott samt kontakter med polis i samband med det avser föregående kalenderår, det vill säga perioden 2005–2011, medan attitydfrågor refererar till datainsamlingstillfället, det vill säga 2006–2012.

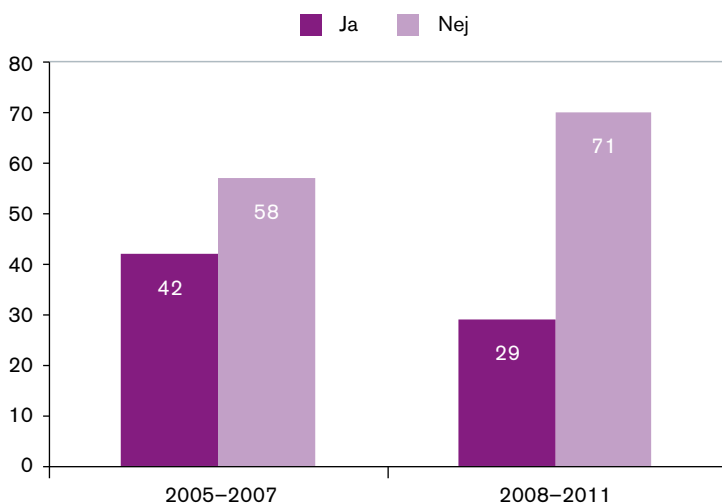
¹⁴⁴ Förtroendet för polisen redovisas i figur 9 och 10 med ett så kallat balansmått där andelen personer med stort eller ganska stort förtroende minskas med andelen personer med litet eller ganska litet förtroende. Balansmåttet används med fördel då andelen svarande som uppger att de varken har ett stort eller litet förtroende är betydande. Balansmättet kan variera mellan +100 (samtliga har stort eller mycket stort förtroende) och -100 (samtliga har litet eller mycket litet förtroende). Det är dock viktigt att vara medveten om att antalet män som i NTU uppger att de utsatts för våld mot närstående är mycket litet och att förändringar åtminstone delvis kan vara resultatet av tillfälligheter. Det totala antalet män som uppgav utsatthet för våld mot närstående var under perioden 2006–2008 86 stycken och under perioden 2009–2011 uppgick antalet till 64 män.

Figur 9. Förtroende för polisen bland kvinnor som utsatts för våld mot närstående, av annan samt ej utsatta för våld, åren 2006-2008 respektive 2009-2011. Balansmått. Källa: NTU.

Figur 10. Förtroende för polisen bland män som utsatts för våld mot närstående, av annan samt ej utsatta för våld, åren 2006-2008 respektive 2009-2011. Balansmått. Källa: NTU.

Figur 11. Kvinnor som uppger att de haft behov av stöd och hjälp som inte funnits att tillgå. Procent. Källa: NTU.

frågade (29 procent) jämfört med 42 procent under den tidigare mätperioden. Minskningen skulle delvis kunna vara en följd av en större tillgänglighet av stöd- och hjälpinsatser.

För att komplettera denna bild redovisas i nästa avsnitt statistik från tre av landets frivilligorganisationer gällande kontakter med kvinnor utsatta för våld mot närstående, SKR, Roks och VOJ. Kvinnojourerna respektive brottsofferjourerna erbjuder bland annat stödsamtal i olika former, rådgivning samt stöd i kontakterna med olika myndigheter. Kvinnojourerna erbjuder också skyddat boende för våldsutsatta kvinnor och deras barn.

Jourverksamheternas statistik

De två riksorganisationerna för kvinnojourer som finns i Sverige, Roks och SKR, samlar årligen in verksamhetsstatistik från sina respektive jourer. Jämförelser mellan de båda riksorganisationerna låter sig emellertid inte göras i alla delar, eftersom de delvis använder olika mått. Bortfallet är också relativt stort inom respektive organisation då långt ifrån alla jourer rapporterar in statistik. Det är också viktigt att tänka på att jourernas kapacitet att ta emot stödsökande kan vara begränsad och därför dölja eventuella förändringar.

Med hänsyn till dessa reservationer och den begränsade historiken låter det sig ändå sägas att stödorganisationernas statistik inte visar på några påtagliga förändringar i omfattningen av stödinsatser för kvinnor utsatta för våld mot närstående under perioden 2008-2011.

En central uppgift som redovisas av såväl SKR som Roks är antalet kvinnor som tagit del av skyddat boende på jourerna. Nedan anges antalet kvinnor som varje enstaka jour har haft i boende i snitt per år.

Tabell 3. Antal boende kvinnor per år vid SKR och Roks. Genomsnitt per jour.
Källa: SKR och Roks.

År	SKR	Roks
2008	22	16
2009	19	14
2010	21	14
2011	19	14

Det finns också uppgifter kring andra stödkontakter än skyddat boende. De båda riksorganisationerna rapporterar dock i olika enheter. Roks använder ett mått bestående av antalet stödåtgärder för kvinnor, medan SKR mäter antalet kontakter man har haft under ett år (såväl nya som flergångskontakter). Även om det är svårt att jämföra enheterna går det ändå att se utvecklingen över tid, vilket är det intressanta i detta sammanhang. Nedan anges antalet i snitt per jour.

Tabell 4. Antal kontakter med jourer inom SKR och Roks. Genomsnitt per jour.
Källa: SKR och Roks.

År	SKR (kontakter)	Roks (stödåtgärder)
2008	765	1143
2009	756	1143
2010	866	1298
2011	824	1253

Även landets brottsofferjourer har kontakter med personer som är utsatta för våld i nära relation. De lokala jourerna rapporterar i stort sett mangrant in till riksorganisationen Boj. År 2008 hade brottsofferjourerna i snitt kontakt med 14 kvinnor utsatta för våld i en nära relation, 2009 20 kvinnor, 2010 i snitt 18 kvinnor och 2011 15 kvinnor.

Jourernas statistik visar på en förhållandevis jämn nivå av insatser i form av boende och i kontakterna med utsatta kvinnor, även om nivåerna tycks variera något från år till år. Som tidigare påtalats måste det dock tas hänsyn till jourernas kapacitet. Enligt den statistik som jourerna för över hur många kvinnor man tvingas avvisa på grund av platsbrist, syns dock ingen systematisk ökning beträffande detta. Däremot

varierar antalet avvisade något från år till år, likt kontakterna. Antalet kontakter med jourer inom såväl Roks som SKR ökar exempelvis 2010. Brå har också haft kontakt med chefer inom kommunalt drivna Kriscentrum för kvinnor i landets tre storstadsområden. Uppgifter från Kriscentrum i Stockholm visar exempelvis att antalet kvinnor boende där dubblerats under perioden 2008–2011 från 70 till 149. Beläggningen har legat på drygt 90 procent under samtliga år. Samtidigt visar statistiken att antalet samtal till jourtelefonen och antalet unika kvinnor (det vill säga kvinnor som inte tidigare haft kontakt med Kriscentrum) som besökt Kriscentrum legat relativt konstant under perioden (i genomsnitt 2 800 samtal per år och 210 unika besökande kvinnor per år). I Göteborgs stad uppger man att man sedan år 2005 haft i genomsnitt drygt 100 kvinnor i skyddat boende per år och att beläggningen vanligtvis ligger över 90 procent. Vid Konzept Karin i Malmö (Kriscentrum Malmö Boende) redovisar man under perioden 2008–2011 att man haft cirka 70 kvinnor i skyddat boende per år och även här har man en beläggning på över 90 procent per år.¹⁴⁵

Andra aktiviteter

Sedan mitten av 1990-talet har en mängd åtgärder och aktiviteter genomförts med fokus på våld i nära relationer. Det är i detta sammanhang inte möjligt att redogöra för alla dessa regeringsuppdrag och andra initiativ. Nämnas kan dock regeringens handlingsplan om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld samt våld i samkönade relationer från 2007. Handlingsplanen omfattade 56 olika åtgärder. Brå har utvärderat planen (Brå 2010b) och några av de viktigaste resultaten summeras här. Planen har bland annat bidragit till en ökad medvetenhet och kunskap bland berörda professioner om problematiken samt en bättre struktur för arbetet inom och mellan myndigheter. Nya verksamheter har startats och befintliga utvecklats. Bland annat har 436 miljoner kronor fördelats till kommuner mellan åren 2007 och 2009 i syfte att förstärka kvinnojoursverksamheten och kvalitetsutveckla stödet till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld (Socialstyrelsen 2011). Socialstyrelsen visade i sin utvärdering av dessa medel att det sammanlagt genomfördes 467 projekt i 262 av landets 290 kommuner. Satsningen har bland annat inneburit att befintliga verksamheter i så väl ideell som kommunal regi har stärkts och nya har etablerats. Mycket talar för att stödet blivit bättre, vilket är i linje med resultatet från NTU ovan om att allt färre uppger att de inte har fått stöd utifrån sina behov.

¹⁴⁵ År 2008 hade man en överbeläggning (79 kvinnor) och man har därefter inte tillämpat överbeläggning. År 2011 var antalet kvinnor i skyddat boende något lägre än övriga år (63 kvinnor).

I de gjorda utvärderingarna framkommer det dock också en del brister. Socialstyrelsen pekar exempelvis på att det finns kommuner som arbetar mindre aktivt med frågan och vissa särskilt utsatta grupper har inte uppmärksammats tillräckligt. Utvecklingsarbetet har inte heller varit så strukturerat, samordnat och långsiktigt som det var tänkt. Exempelvis uppger färre än hälften av kommunerna att insatserna helt eller delvis kommer att ingå i den ordinarie verksamheten efter projektiden. Det betyder att mycket av det som byggts upp riskerar att upphöra och att den erhållna kunskapen inte tas till vara. Detta visar också på vikten av att fortsättningsvis studera stödbehov och förtroende på det sätt som här gjorts.

Sammanfattande diskussion

Ett primärt syfte med detta kapitel har varit att beskriva omfattningen av våld mot närstående och utvecklingen under 2000-talet. I denna del beskrivs såväl våld mot kvinnor som våld mot män och likheter och skillnader i utsattheten mellan könen har diskuterats. Ett annat syfte har varit att med utgångspunkt i empirin spåra övergripande förändringar vad gäller våld mot närstående. Det gäller exempelvis anmälningsbenägenhet, erfarenheter av möten med polis och förtroende för rättsväsendet. Det är aspekter som på olika sätt kan sägas utgöra indikatorer på förändringar i samhällets bemötande och hantering av våld mot närstående. I denna del fokuseras det något tydligare på våld mot kvinnor.

Resultaten ger en till stora delar positiv bild av utvecklingen. Ingen ökning i våld mot närstående, kvinnor som män, kan observeras enligt uppgifter om självrapporterad utsatthet i NTU. Anmälningarna om våld mot närstående ökar samtidigt enligt NTU. Förtroendet för polisen ökar bland samtliga tillfrågade, men i synnerhet bland kvinnor och män utsatta för våld mot närstående. Kvinnor som anmält våldet till polisen uppger också i högre grad än tidigare att de haft positiva erfarenheter av polisen. Samtidigt har andelen utsatta kvinnor som rapporterar att de haft behov av stöd som inte fanns att tillgå minskat.

Sammanfattningsvis förefaller de stora satsningarna som på senare år ägnats åt att bekämpa våld mot kvinnor ha gett vissa resultat. En allt större andel män som utsatts för våld mot närstående har också ett högt förtroende för polisen. Det kan vara ett utslag av att även denna problematik uppmärksammas allt mer (Brå 2009, 2010a).

Det har visat sig att det inte finns ett direkt samband mellan anmälningsbenägenhet och förtroende (Brå 2008b). I detta kapitel framgår också att ett lågt förtroende för polis/rättsväsendet som helhet endast i liten grad utgör ett skäl för att inte anmäla våldsbrott av närstående. Däremot visar tidigare analyser av NTU att det finns tydliga samband

mellan erfarenheter av kontakter med rättväsendets myndigheter och förtroendet för dessa myndigheter (Brå 2010a). Positiva erfarenheter av myndigheter hänger alltså samman med högt förtroende.

Mot bakgrund av den upprepande karaktär som våld mot kvinnor har kan tidigare goda erfarenheter dock antas leda till att man i högre utsträckning anmäler fortsatta våldsbrott. De resultat som redovisats här öppnar också för möjligheten att det blivit allt vanligare att kvinnor anmäler i ett tidigare skede av en pågående eller eskalerande utsatthet. Det indikeras av de senaste årens minskning i anmälningar av grov kvinnofridskränkning, som per definition är ett mått på upprepad utsatthet. Den eventuella ökade anmälningsbenägenheten i ett tidigt skede skulle kunna medverka till att fler upprepade brott förebyggs.

Det har också framkommit att det finns olika skäl till varför anmälan till polisen görs, vilket oftare har mer med den konkreta situationen att göra än förtroendet för polisen (Brå 2008d). I den mån man som utsatt har positiva erfarenheter av polisen sedan tidigare är det rimligt att man, vid sidan av att känna förtroende för polisen, oftare väljer att anmäla nya våldsbrott och aktivt medverkar i den följande rättsprocessen. Halveringen av andelen kvinnor som väljer att avstå anmälan utifrån upplevelsen att polisen ändå ingenting kan göra pekar i denna riktning.

Det är fortsatt önskvärt att såväl erfarenheterna av och förtroendet för polisen och rättsväsendet som helhet förstärks ytterligare och att behoven av stöd och hjälp kan tillgodoses i än högre grad. Tryggheten bland utsatta som har dåliga erfarenheter av polis och rättsväsende behöver fortsätta att förstärkas. Det ökar också chanserna till att utsatta medverkar aktivt i den följande rättsprocessen. Därigenom kan rätts säkerheten och effektiviteten inom rättsväsendet höjas.

Referenser

- Brottsförebyggande rådet, Brå (2008a). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. Rapport: 2008:23. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet (2008b). *Brottsoffers benägenhet att polisanmäla brott*. Rapport 2008:12. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet (2008c). *Våldtäkt mot personer 15 år och äldre. Utvecklingen under åren 1995–2006*. Rapport 2008:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet (2008d). *Våld mot kvinnor och män i nära relationer*. Rapport 2008:25. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet (2009). *Våld mot kvinnor och män i nära relationer*. Rapport 2009:12. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet (2010a). *Brottsoffers kontakter med rättsväsen-*

- det. En fördjupande studie utifrån Nationella trygghetsundersökningen 2006–2008 och intervjuer med fokusgrupper. Rapport 2010:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet (2010b). *Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Slutredovisning av ett regeringsuppdrag*. Rapport 2010:18. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2012a). *NTU 2011. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport: 2012:2. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2012b). *NTU 2011. Teknisk rapport*. Rapport: 2012:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet (2012c) *Användningen av brottskoder. En kvalitetsstudie inom kriminalstatistiken*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brown, M. J. och Groscup, J. (2009). Perceptions of same-sex domestic violence among crisis center staff. *Journal of Family Violence*, 24, sid. 87–93.
- Fanslow, J. L. och Robinson, E. M. (2010). Help-Seeking Behaviors and Reasons for Help Seeking Reported by a Representative Sample of Women Victims of Intimate Partner Violence in New Zealand. *Journal of Interpersonal Violence*. Vol. 25, nr 5.
- Felson, R. B., Messner, S. F., Hoskin, A. W. och Deane, G. (2002). Reasons for reporting and not reporting domestic violence to the police. *Criminology*. Vol. 40, nr 3, sid. 617–650.
- Heiskanen, M. och Ruuskanen, E. (2011). *Men's experiences of violence in Finland 2009*. Helsingfors: European Institute for Crime Prevention and Control.
- Holmberg, C. och Stjernqvist, U. (2008). *Våldsamt lika och olika. En skrift om våld i samkönade relationer*. Stockholm: RFSL.
- Prop. 1997/98:55. *Kvinnofrid*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.
- Rikspolisstyrelsen, RPS (2010). *Polisens nationella brottsofferundersökning. En attitydundersökning av hur brottsoffer upplever sina kontakter med polisen*. Rapport 2010:3. Stockholm: RPS.
- Socialstyrelsen (2009). *Folkhälsorapport 2009*. Västerås: Edita Västra Aros.
- Socialstyrelsen (2011). *Utvecklingsmedel för att stärka stödet till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Slutredovisning av 2007 – 2009 års satsning samt redovisning av 2010 års fördelning av medel*. Artikelnr 2011-6-8.
- <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18356/2011-6-8.pdf>. Hämtat den 9 oktober 2012.

sou 1995:60. *Kvinnofrid*. Huvudbetänkande av kvinnovåldskommissionen. Stockholm: Fritzes.

Wikman, S (2012) *Våld i arbetslivet. Utveckling, uppmärksamhet och åtgärder*. Kriminologiska institutionens avhandlingsserie nr. 30. Stockholms universitet.